

решкоджає недобросовісна конкуренція з приватними лізинговими компаніями.

В Україні помітна диференціація доходів міського та сільського населення, де важливу роль відіграє заробітна плата і загалом грошові доходи населення. Проте останніми роками сільське населення перебувало на межі зuboжіння через невилатну заробітної плати. Якщо ж її отримують, то вона скоріше нагадує соціальну допомогу, а не вартість праці чи відповідний стимул до роботи. Усе частіше дохід у сільському господарстві виражений продукцією від ведення особистого підсобного господарства населення, що забезпечує потреби сім'ї.

Виправити ситуацію можливо тільки за рахунок розвитку у сільських територіях крупних сільськогосподарських підприємств, яких на сьогодні є ще явно недостатньо. Основним чинником ефективного й програмованого розвитку села є діяльність органів місцевого самоврядування, проте вони на даний час не забезпечені відповідною економічною базою для проведення дієвої управлінської діяльності. Основою формування перспективи села України повинна бути оптимізація пріоритетних напрямів розвитку сільських територій на базі вдосконалення організаційно-правових форм господарювання, диверсифікації підприємницької діяльності на селі та надання сільськогосподарському виробництву багатofункціонального характеру при збереженні екологічно чистого сільського довілля і розвитку соціальної інфраструктури.

Висновки

Перетворення в аграрному секторі економіки на сучасному етапі призвели до руйнування сільськогосподарського виробництва, а особливо до загострення кризових явищ у сільському господарстві. Важко стверджувати про вихід з кризового стану сільськогосподарського виробництва, яке в основному сконцентроване на особистих підсобних гос-

подарствах населення і ведеться на низькому науковому, технічному і технологічному рівнях. Темпи нарощування виробництва в цій галузі низькі і нестабільні, що спричинено збитковістю галузі. Продовжують залишатися невирішеними проблеми диспаритету цін, збуту вирощеної сільськогосподарської продукції, її переробки, дотування галузі, нечесних партнерів і посередників. На жаль, вирішення цих проблем лежить на загальнодержавному рівні.

Таким чином, основною умовою підвищення доходів сільського населення є реформування аграрного сектора, досягнення високого рівня економічного і соціального розвитку через ефективне використання праці, землі, інших засобів виробництва, впровадження нових форм господарювання, що відповідають ринковій економіці. Для зростання трудових доходів необхідно підвищувати зайнятність працівників, заробітну плату, спрямувати її в напрямі посилення мотиваційного стимулу та нормального відтворення робочої сили.

Список використаних джерел

1. Гальчинський А.С. Історизм відносин власності: методологічні аспекти аналізу / А.С. Гальчинський // Економіка України. – 1993. – №9. – С. 41–49.
2. Економічна енциклопедія: [у 3 т.] / [за заг. ред. С.В. Мочерного] – К.: Академія, 2002. – Т. 3. – 850 с.
3. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України / Корнійчук Л.Я. – К.: КНЕУ, 2004. – 431 с.
4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України // Економіка АПК. – 2004. – №10. – С. 3–28.
5. Про особисте селянське господарство: Закон України // Відомості Верховної Ради України – 2003. – №29. – С. 232.
6. Саблук П.Т. Відкритий лист «Про розв'язання невідкладних проблем АПК України» / П.Т. Саблук // Голос України. – 2006. – №8. – С. 10–11.

УДК 332.3:338.711

О.В. КУСТОВСЬКА,
к.е.н., доцент кафедри землевпорядного проектування, Національний університет біоресурсів і природокористування України,
А.О. СТОЛЯРСЬКИЙ,

студент факультету землевпорядкування, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Рекреаційно-туристичне природокористування у м. Києві

Стаття присвячена основним проблемам розвитку рекреаційно-туристичного природокористування у столиці та напрямкам їх вирішення, особливостям структури рекреаційного природокористування міста, що залежить від видів рекреаційних занять, їх сезонності, тривалості, масовості та інших параметрів.

Ключові слова: рекреаційно-туристична діяльність, зелені зони, дестинація, міський парк, мережа озелених територій, реконструкція.

О.В. КУСТОВСКАЯ,
к.э.н., доцент кафедры землеустроительного проектирования,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
А.О. СТОЛЯРСКИЙ,

студент факультета землеустройства, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Рекреационно-туристическое природопользование в г. Киеве

Статья посвящена основным проблемам развития рекреационно-туристического природопользования в столице и направлениям их решения, особенностям структуры рекреационного природопользования города, что зависит от видов рекреационных занятий, их сезонности, продолжительности, массовости и других параметров.

Ключевые слова: рекреационно-туристическая деятельность, зеленые зоны, дестинации, городской парк, сеть озелененных территорий, реконструкция.

Nature tourism and recreation in the city Kiev

The article is devoted to the main problems of development of nature tourism and recreation in the capital and areas to address them, the structure features recreational nature of the city, depending on the types of recreational pursuits, their seasonality, length, mass and other parameters.

Keywords: recreational and tourist activities, green areas, destinations, city park, a network of green areas, reconstruction.

Постановка проблеми. Розвиток рекреаційно–туристичної діяльності обумовлює зростання уваги до рекреаційного природокористування великих міст. Столичне місто, яке є значною дестинацією (географічна територія, яка є привабливою для туристів завдяки наявності унікальних або специфічних туристсько–рекреаційних ресурсів та відповідної інфраструктури, доведених до споживачів у вигляді готового туристичного продукту з метою задоволення їх найрізноманітніших потреб), відчуває посилений тиск як туристів, так і місцевих жителів, що робить рекреаційну діяльність і рекреаційне природокористування в столиці та інших великих містах особливо актуальним. Актуальність питання віддзеркалене також у проблемі сталого розвитку туризму в дестинаціях різного рівня.

Проте не кожна територія може називатися дестинацією. Для цього необхідною є відповідність таким критеріям [1]:

1. Транспортна доступність та наявність певного набору послуг належної якості для обслуговування туристів (трансфер, розміщення, харчування та ін.).

2. Наявність цікавих для відвідування пам'яток природи, історії, культури, релігії тощо.

3. Наявність інформаційних систем (наприклад, систем комп'ютерного бронювання) задля просування продукту на туристичному ринку.

Подальші дослідження дозволили деталізувати це поняття, виділивши його складові елементи. Так, вчені з Данської академії туризму О. Йоргенсен, К. Купер і Д. Флетчер запропонували модель, в якій дестинація розглядається як взаємозв'язок наступних компонентів [2]:

- attractions (атракції) – туристичні ресурси природного або штучного походження, що приваблюють туристів;

- accessibility (доступність) – розвиток транспортних та комунікаційних зв'язків;

- amenities (зручності) – наявність підприємств інфраструктури туризму, що пропонують якісні послуги і товари;

- ancillary services (посередники та допоміжні служби) – наявність посередницьких підприємств, що забезпечують виробництво й реалізацію туристичного продукту (рекламні агентства, банки, лікарні і т.д.);

- activities (організація діяльності туристів) – наявність підприємств, що забезпечують реалізацію мети подорожі туриста (рекреація, виставки, конференції тощо);

- available packages (пропозиція готового туристичного продукту) – наявність підприємств, що пропонують сформований туристичний продукт відповідно до попиту (туристичні оператори, агенти, бюро подорожей та екскурсій, аматори тощо).

Саме наявність всіх цих елементів забезпечує пропозицію комплексного туристичного продукту та максимальну реалізацію мети подорожі кожного туриста.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питаннями рекреаційного природокористування в містах займалися І. Зорин, Ю. Веденін, І. Кочеткова, О. Любіцева, В. Нудельман, І. Родичкін, В. Сторчевус, Т. Панасенко, В. Тимчинський та ін.

Аналіз стану досліджуваної проблематики дозволяє зробити висновок, що багато питань щодо рекреаційно–туристичного природокористування великих міст ще залишаються не вирішеними, зокрема: організація природокористування в столиці, населення якої зростає, відчувається не контрольованість багатьох соціально–економічних процесів, одним з яких є процес рекреаційної діяльності. Саме в умовах загострення соціально–економічних проблем питання рекреаційно–туристичного природокористування в умовах сталого розвитку міста потребує науково обґрунтованих рішень.

Метою статті є обґрунтування оптимізації рекреаційно–туристичного природокористування в м. Києві відповідно до рекреаційних циклів населення та туристів.

Виклад основного матеріалу. Рекреаційне природокористування є цілісною системою відносин людина (суспільство) – довкілля (природа), які складаються на певному етапі суспільного розвитку в процесі вивчення, освоєння, використання, перетворення, охорони та відтворення природно–ресурсного потенціалу території (акваторії) задля задоволення індивідуальних та суспільних рекреаційних потреб [3].

Рекреаційне природокористування ґрунтується на таких закономірностях:

- а) обмеженість самовідтворення та саморегулювання природи;
- б) залежність змін компонентів природи від антропогенного впливу;

- в) формування природно–антропогенних територіальних комплексів рекреаційно–туристської спеціалізації на основі комплексування природних та суспільних елементів (ресурсів).

Концептуальними засадами рекреаційного природокористування є природнича, в основу якої покладений ландшафтний аналіз; еколого–економічна, яка базується на класифікації стадій відтворювального процесу природних ресурсів; збалансованого (стійкого) розвитку природних, економічних та соціальних підсистем.

Особливостями рекреаційного природокористування є чітка ресурсна орієнтація; безпосередній вплив на природу, який здійснюється рекреантами в процесі рекреаційних занять і суттєво впливає на самоорганізацію природно–антропогенних комплексів; використання природних ресурсів, які не знаходять застосування в інших сферах діяльності (наприклад, найвищі вершини, мальовничі ландшафти тощо).

У рекреаційному природокористуванні можна виділити такі напрями як рекреаційне ресурсоспоживання (наприклад, бальнеологічних, біотичних ресурсів); рекреаційне ресурсови–

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

користання (кліматичних, водних, земельних ресурсів), використання властивостей середовища з рекреаційною метою (розміщення рекреаційно-туристичної інфраструктури та об'єктів) [2].

Структура рекреаційного природокористування в місті залежить від видів рекреаційних занять, їх сезонності, тривалості, масовості та інших параметрів і в основному зводиться до таких видів:

– літні (пішохідні прогулянки, пішохідний туризм, прогулянки на велосипедах, катання на роликах, фотополювання, етологія, купання, плавання, сонячні й повітряні ванни, водні спортивні заняття, яхти, водні лижі, рибальство, підводне полювання);

– зимові (пішохідний туризм, лижні прогулянки, фотополювання, етологія, рибальство, катання на ковзанах, санчатах тощо).

Специфіка рекреації в межах великого міста обумовлена малою площею природних об'єктів, придатних для рекреації, при великих обсягах відпочиваючих, кількість яких майже не має сезонних коливань, що визначає постійність значних обсягів рекреаційних навантажень на природно-рекреаційні об'єкти. Особливістю великих міст, що водночас є туристичними центрами, є також збільшення рекреаційних навантажень на природно-рекреаційні об'єкти центральних районів міста, що пов'язано із в'їзними туристичними потоками.

Рекреаційне природокористування в межах саме столичного міста визначається повноваженнями Київської міської адміністрації яка має право визначати особливості землекористування [4].

Рекреаційне природокористування є частиною загальної рекреаційної діяльності, що може здійснюватися в межах міста: у закладах відпочинку, закладах культурно-мистецького профілю, спортивних закладах, під час здійснення екскурсій тощо. Рекреаційне природокористування є фактом безпосереднього контакту людини з природним середовищем. Такий контакт відбувається на незабудованих міських територіях, які розглядаються як зелені зони. Зелена зона є сукупністю ландшафтів з насадженою чи природною рослинністю. В той же час не всі території міста, що не знаходяться під забудовою, належать до міської зеленої зони. Зелені зони відрізняються від просто незабудованих територій впорядкованістю та певним статусом, що регулюється на законодавчому рівні.

Зелені зони за функціональною ознакою поділяються на три основні групи: а) озеленені території загального користування: парки культури та відпочинку, парки відпочинку, сквери і бульвари, спеціалізовані парки; б) озеленені території обмеженого користування – на прибудинкових територіях, ділянках землекористування дитячих закладів, шкіл, вузів, наукових і лікувальних закладів, підприємств та організацій; в) озеленені території спеціального призначення – санітарно-захисні зони промислових підприємств, водоохоронні, меліоративні та лісозахисні смуги, оранжерейні господарства та розплідники, коридори інженерних мереж, озеленені частини вулиць, доріг і кладовищ [5].

На території України основною ланкою системи озеленення території міста прийнято вважати міський парк, значення якого для міста зростає відповідно його розмірам. Міські парки найчастіше призначаються для прогулянок та відпочинку, для розвитку естетичних якостей людини, її екологічної культури, для покращення її дозвілля, відвідувачі можуть грати в гольф або теніс, кататися на човні, відвідати ресторан, взяти участь у театральному дійстві, слухати музику, завітати на яр-

марок або виставку. Дієвим методом розвитку міських парків вважається взаємозв'язок ландшафтного проектування та охорони навколишнього середовища. Цінність міських парків визначається можливостями відпочинку на природі для міського населення, позитивним впливом парку на екологічну ситуацію в місті, своєю історичною та культурною цінністю.

Паркові комплекси пропонують великий асортимент дозвіллевих послуг: творчі заходи, гольф, теніс, велосипедні прогулянки, плавання, екскурсії, гральні майданчики для дітей, культурно-мистецькі клуби, групи здоров'я. У парках використовуються різноманітні форми дозвілля: вистави балету на воді, вечори відпочинку для дорослих, ігрові конкурси, спортивні змагання, рекреаційні програми тощо.

Середовище рекреаційної діяльності м. Києва можна поділити на внутрішнє (представлене ситуацією в місті) та зовнішнє (вплив спричинений попитом на столичні рекреаційні ресурси, які пред'являють мігранти). Рекреаційні потреби населення м. Києва задовольняються в процесі добового, тижневого, сезонного та річного рекреаційних циклів, кожен з яких має власну ритміку саморегуляції і відповідний їй просторовий механізм [3]. Добові рекреаційні потреби задовольняються міськими рекреаційними об'єктами, що знаходяться в межах пішохідної доступності від житла або місця роботи (локальний тип рекреаційного об'єкта) чи по дорозі між місцем проживання та прикладання праці, навчання (функціональний тип рекреаційного об'єкта). Для добової рекреації характерний обмежений набір рекреаційних занять, які до того ж мають досить стійкий характер (ранкові прогулянки або проїздки тощо). Тижневі рекреаційні потреби реалізуються на об'єктах, які є рекреаційно привабливими і мають оптимальну транспортну доступність (в межах 20–30 хв. на будь-якому з міських видів транспорту, що є взаємозамінними). Для них характерне поєднання активних рекреаційних занять на природі з культурно-пізнавальними або культурно-розважальними. Тижневі рекреаційні потреби можуть задовольнятися як в межах міста, так і на околицях, в межах зеленої зони. Сезонні рекреаційні потреби є більш вмотивованими і пов'язані з порівняно тривалою рекреаційною діяльністю та більш різноманітними рекреаційними заняттями (наприклад, влітку це – відпочинок на пляжі біля води, на берегах Дніпра, заняття водними та іншими активними видами рекреації, розваги тощо; взимку – катання на лижах, санчатах, ковзанах тощо). Сезонна рекреація здійснюється киянами як в межах міста, так і за його межами – на околицях, де розташована зелена зона міста, та в межах Київської міської агломерації, межі якої сягають до двох годин транспортної доступності. Київська міська агломерація, виконує урбокомпенсаційні функції завдяки дачному відпочинку, санаторному (пансіонати, бази відпочинку, санаторії) відпочинку, самодіяльному туризму і має найрізноманітніший набір рекреаційних занять, що впливає на розширення цієї зони, її ущільнення та зростання рекреаційних навантажень. Річні рекреаційні потреби задовольняються під час відпустки і також можуть перекладатися на урбокомпенсаційні можливості зони агломерації, а також на внутрішньоміські можливості, які надає Дніпро як рекреаційний об'єкт.

Рекреаційно-природні та історико-культурні об'єкти м. Києва є туристично-привабливими ресурсами, які визначають потужні в'їзні туристичні потоки [3]:

а) добові, які можуть бути здійснені як трудовими мігрантами, так і спеціально з екскурсійною метою (наприклад, шкільні екскурсії до Києва з приміських шкіл). У цьому випадку до рекреаційних ресурсів м. Києва пред'являються вибіркові вимоги, переважно культурно-пізнавального або культурно-розважального характеру;

б) тижневі рекреаційні потреби аналогічні добовим, спрямовані на задоволення рекреаційних потреб приміських жителів, однак включають також і туристичні в'їзні потоки (туризм «вихідного дня»), що збільшує навантаження на рекреаційні об'єкти центральної частини міста;

в) сезонні потоки до м. Києва є туристичними. За статистикою, середній термін перебування туриста в Києві становить 3,5 доби і основне навантаження лягає на найбільш цінні та привабливі рекреаційні об'єкти (об'єкти Світової культурної спадщини – Софія Київська, Києво-Печерська лавра, парки на схилах Дніпра тощо).

Висновки

Рекреаційне природокористування є структурною компонентою процесу природокористування, значення якої зростає відповідно до зростання рекреаційно-туристичної діяльності. Рекреаційне природокористування в столиці є результатом реалізації рекреаційних потреб населення міста, приміської зони, розвитку внутрішнього та в'їзного туризму; має свою специфіку, яка обумовлена виконанням столицею своїх функцій, що збільшує потік рекреантів і навантаження на рекреаційні об'єкти центральної частини міста.

Водночас зелена зона сельбищних територій зазнає деградації (внаслідок ущільнення міської забудови та невідповідності й одноманітності рекреаційних занять (особливо у вихідні та святкові дні).

Основною ланкою системи озеленення території міста залишається міський парк, що створює умови для організації практично всіх видів відпочинку і можливість контакту мешканців міста з природою, а на сучасному етапі розвитку рекреаційно-туристичного природокористування перетворюється на соціально-педагогічний комплекс, що виконує просвітню, рекреаційну, соціальну, виховну, культурну, екологічну функції.

Список використаних джерел

1. Про Програму економічного і соціального розвитку м. Києва на 2016 рік: розпорядження виконавчого органу Київської міської ради від 29.01.2016. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://kievcity.gov.ua/done_img/f/PKMDA-40--29012016.pdf
2. Яковенко І.М. Рекреационное природопользование: методология и методика исследований: монография / Яковенко И.М. – Симферополь: «Таврия», 2003. – 335 с.
3. Любичева О.О. Теоретичні та прикладні питання рекреаційно-туристичного природокористування в столичному місті [Електронний ресурс] / О.О. Любичева, І.В. Кочеткова // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – №176. – С. 136–138. – Режим доступу до журн.: http://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva4.htm
4. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15.01.99 №401–XIV [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/401-14>
5. Про продовження чинності «Програми розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста» до 31 грудня 2017 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kmr.gov.ua/uk/content/zemelna-komisiya-pogodyla-prodovzhennya-diyi-programy-rozvytku-zelenoyi-zony-stolyci-do-2017>

УДК 339.9.01

С.М. ГАЛЕНКО,

к.е.н., доцент, докторант кафедри європейської інтеграції,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Мегаполисы как основные акторы информационно-технологической глобализации

У статті розкрито характер глобалізації в інформаційній сфері. Визначено закономірності впливу глобалізації на розвиток мегаполісів. Проаналізовано роль мегаполісів в інформаційному вимірі світової глобалізації.

Ключові слова: світова інформаційна економіка, мережа глобальних мегаполісів, інтелектуальна економіка, культурна глобалізація.

С.Н. ГАЛЕНКО,

к.э.н., доцент, докторант кафедры европейской интеграции,
Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Мегаполисы как основные актеры информационно-технологической глобализации

В статье раскрыт характер глобализации в информационной сфере. Определены закономерности влияния глобализации на развитие мегаполисов. Проанализирована роль мегаполисов в информационном измерении мировой глобализации.

Ключевые слова: мировая информационная экономика, сеть глобальных мегаполисов, интеллектуальная экономика, культурная глобализация.

S. GALENKO,

PhD in economics, associate professor, doctoral student of European integration department,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Megacities as the main actors of information technology globalization

Article deals with the nature of globalization in the information field. The regularities of the impact of globalization on the